

הנדון:

ישראלים. עברים. יהודים. ציונים. וקודם כל: בני אדם

תניודת זהות

ישראל היא מדינה מיוחדת-במינה. אין לה חוקה.

אין לה גבולות קבועים. אין לה זהות ברורה.

עולים אליה ויורדים ממנה.

שכנותיה לא קיבלו אותה, והיא אינה מקבלת את שכנותיה. מבחינת סיגנון-הבניה, המיטבית ואורחות-החיים, ישראל אינה מדינה יסודית-כזו, אף שהיא שוכנת לחוף הים-התיכון, אין היא מדינה צפון-אירופית, אף שרבים מבניה היו רוצים שתהיה כזאת. אין היא מדינת מיוזרחית-כזו, אף שרוב תושביה הם יוצאי ארצות-האיסלאם.

היא שוכנת באסיה, אך רוב אזרחיה רואים את עצמם כשליחי התרבות, "המערבית".

היא משתפת בתחרות-הזמר האירופית ובספורט האירופי, אך אינה שותפה לקהילה האירופית ולשוק האירופי.

היא מתנהגת כמו המדינה ה-51 של ארצות-הברית, אך אינה שייכת לשום מיסגרת רשמית שבה משתפת ארצות-הברית. אין היא שייכת לשום אירגון בינלאומי מלבד האו"ם, שבו היא כמעט מוחרמת.

היא דמוקרטית-למהדרין לגבי חלק מאזרחיה, דמוקרטית-למחצה לגבי אזרחיה האחרים, ודיקטטורית-לחלוטין לגבי מיליון וחצי תושבים בחבל-ארץ שנכבשו על-ידיה. שטחים אלה הם ספק "מסופחים", ספק "מוזקקים", ספק "משוחררים".

במלאת 38 שנים לקיומה, ישראל היא עדיין מדינה יוצאת-דופן, חריגה מכל הבחינות, נזילה ובלתי קבועה, שאינה שייכת לשום מיסגרת ושאינה ניתנת לשום הגדרה ברורה.

היא קמה במחצית המאה ה-20, אך עדיין מתאימה לה אימרה אגדתית, ספק-ברכה, ספק-קללה, המיוחסת לבני-איוויי מלפני 3200 שנים: "עם לבדר ישכון". זוהי מדינתו.

מי אני? מה אני?

כאשר נשאל יונה הנביא לזהותו, לא היתה לו בעיה. בלי לחשוב פעמיים השיב: "עברי אנוכי, ואת ה' אלוהי השמיים אני ירא, אשר עשה את הים ואת היבשה". לאיש מאיתנו אין תשובה פשוטה כזאת.

מה אני? ישראלית? עברית? יהודית?

ואם אני יהודי — מה זה יהודי? בן לעם המפוזר בעולם? חבר בעדה רתית?

ומדינה זו — מה היא?

מדינה ישראלית? יהודית? ישראלית-יהודית? יהודית-ישראלית?

מדינה יהודית, כפי שנקבע במגילת-העצמאות? ומה זה, בעצם?

"מדינת העם היהודי", כפי שקבע חוק שהתקבל בשנה ה-38, מבלי שאיש שם לב לכך, בלי ויכוח בכנסת ובציבור? ומה זה? מדינה של כל אזרחיה, בלי הבדל דת וגזע, כפי שקובעת ההלכה המישפטית היומיומית?

ואזרחי-ישראל שאינם יהודים, מה הם? ישראלים? ערבים? סלסטינים? אזרחים שווים? זכויות או נתנים? נסבלים? שייכים או לא-שייכים? מיעוט לאומי השייך לישות אחרת או אזרחים השייכים לישות הזאת? סימני-שאלה בלי-סוף.

מי אני?

אני ישראלי.

עברי.

יהודי.

לפי הסדר הזה.

אך כל אחת מן ההגדרות האלה וקוקה להגדרה, כדי שתהיה לה משמעות.

אני ישראלי. מפני שישאל היא מדינת.

אין לי קיום מחוצה לה או בלעדיה.

אילו עלה על המדינה צר ואויב, והיתה לי הברירה לעלות לאוניה האחרונה או להישאר, הייתי נשאר. הייתי נוהג כמו אזרחי הצלבנים, שעמדו על המזח של עכו ונלחמו עד שגופותיהם נזרקו לים.

אך המדינה אינה מקודשת בעיניי, ואין לה ישות עצמית מחוצה לי. לא אני שייך לה, אלא היא שייכת לי. אני מתבטל לפניה, ואין אני עורך לה מולחן. אני חש כלפיה הרגשה של בעל מניית-יסוד, מניית-יסודים.

אין למדינה, בעיניי, שום שליחות שמעבר לקיומה. אין היא גוף מיסטי, ואין לה תפקידים מיסטיים.

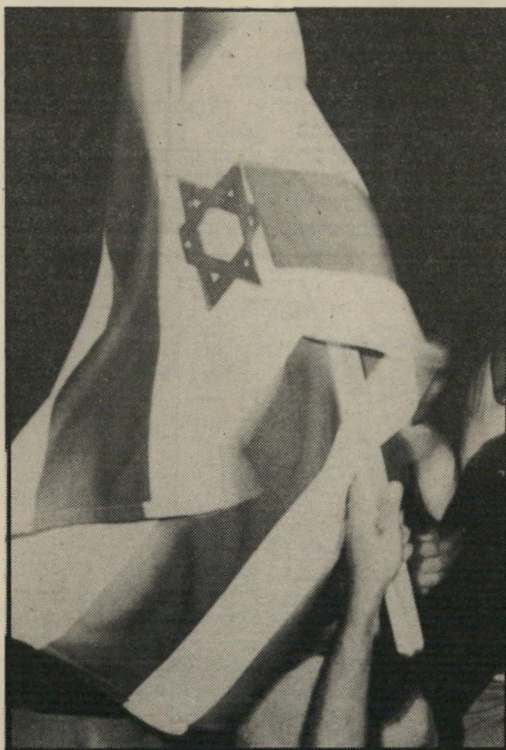
היא קיימת כמיסגרת לסידור חינו, לאירגון ההגנה על עצמנו, לשמירת ישותנו, לפיתוח חברתנו.

אני מוכן לחיות כבן-מיעוט במדינה לא-לי, כפי שחיו אבותיי באירופה, בתקופות טובות ורעות, אני רוצה להיות ארון לגורלי. ומכיוון שאני יכול להיות ארון לגורלי לבדי, אלא רק בחברה מאורגנת, ריני רוצה להיות במדינה שבה נוכל להיות כמשותף ארונים לגורלנו. מדינה שאני אשתתף בהכרעותיה, בקביעת מהותה, אופיה ודרכה בענייני פנים וחץ.

מבאן שיחסי למדינת, מדינת-ישראל, תלוי כולו באופיה הדמוקרטי.

מדינה שלא אוכל להשתתף בקביעת גורלה לא תהיה עוד מדינת. ישראל אנטי-דמוקרטית, פאשיסטית, מדינת-הלכה או מדינת-דורנות, לא תהיה עוד מדינת.

זה מסדיר גם את מעמדם של אזרחי-ישראל הערביים. הם שייכים, על פי רצונם ובחירתם, לאומה אחרת, הפלסטינית. אך כאזרחי ישראל הם שותפים למדינה הזאת, שבה כל האזרחים צריכים להיות שווים לפני החוק הכתוב והבלתי-כתוב, להלכה

ולמעשה — בלי הבדל לאום, דת, גזע, מין ועדה. למדינה הזאת נאמנותי הראשונה והעיקרית. היא קודמת לכל נאמנות אחרת.

עברי אנוכי.

בשנים האחרונות יצא מושג זה מן השימוש. הוא נראה מיותר.

פעם הבחנו, באופן אינסטינקטיבי, בין "העם היהודי" והישוב העברי, בין "עליה יהודית" ו"מדינה עברית". אחר-כך קמה מדינת-ישראל, ונדרמה כי "ישראלי" בא במקום "עברי". זאת היתה טעות. יש ישראלים שאינם עברים. אם "ישראלי" ו"עברי" הם היינו הך, הרי הוצאנו את הערבים מן המדינה. נוצר שיבוש. ניסו לתקן אותו בשימוש במושגים כגון "ישראלי-יהודי", להבדיל מ"ישראלי-ערבי". אך זה רק מוסיף לבילבול.

אין תחליף למושג "עברי". אין זה עניין אידיאלי, לוגי, אלא מעשי.

עברי הוא בן הלאום אשר קם בדורות האחרונים בארץ זו. לאום שיש לו שפה משלו, הנקראת — ולא במיקרה — "עברית". לאום שיש לו סיגנון משלו, ואולי גם "תרבות" משלו. לאום שיש לו רצון לאומי, והמבקש להיות את הרוב במדינת-ישראל, המבטאת את ישותו ואישיותו. לאום היושב בארמנו, הצמוד לשטח, לנוף מולדתו, לשפתו ולהווייתו.

הלאום החדש הזה הוקם על-ידי יהודים, ובניו ממשיכים להיות יהודים. אולם היהודים האלה אינם רק יהודים.

יהודי יכול להיות בברוקלין ובברצלונה, בניאליסטוק ובברמודה. עברי אינו יכול להיות אלא בישראל — אלא אם כן הוא ישראלי-גולה.

בלאום העברי החדש יש גוונים רבים. יש בו, כמובן, נשים וגברים. יש בו מערכיים ומיורחיים. יש בו רתיים וחילוניים.

אולם זהו לאום אחר — כל עוד נאמנות בניו ליישות הכוללת קודמת לנאמנותם לעדה או לדת. מי שמעמיד את נאמנותו לעדתו או לדתו מעל לנאמנותו ללאום — ויש כאלה בכל הקצוות — הריהו פורש מן האומה.

הציון "לאום: יהודי", הרשום בתעודת-הזהות שלי, הוא קיש קוש. הוא הומצא על-ידי פוליטיקאים, לצרכים של פוליטיקאים. יהודי בברוקלין, שהוא אזרח אמריקאי, המשלם מס למדינה האמריקאית, המשרת בצבא האמריקאי והמשתתף בקביעת גורלה של האומה האמריקאית אינו בן הלאום שלי.

לאום הוא שותפות-גורל רצונית. בבני הלאום העברי אנחנו רוצים להיות ארונים לגורלנו, לא אובייקט של ההיסטוריה, אלא סובייקט.

כלאום עליון על בימת ההיסטוריה (בעלי מיתוסים יכולים לומר: חורנו לבימה זו).

הלאום קשור לשטח, לארץ. מי שרוצה להצטרף אליה, יואיל כטובו להצטרף פיסית. ומי שאינו רוצה להיות חבר בה, מוזמן בהחלט לפרוש ממנה.

עברי אנוכי מפני שאני רוצה להיות חבר באומה העברית, יחד עם כל מי שרוצים בכך גם הם.

אני יהודי.

איך? במה? מדוע? יתכן שזוהי הבעיה החמקנית ביותר. נולדתי לתוך השותפות הזאת שהיא "יהודית", שאינה בדיוק עם ואינה בדיוק עדה ואינה בדיוק דת. העובדה שנולדתי בה הטביעה את חותמה על כל חיי.

כיהודי אני יורש של מורשה, שקשה להגדיר את טיבה. יש בה רכיב דתי חזק, אך אין היא רק דתית. יש לה זיכרונות לאומיים. יש בה מהות תרבותית מובהקת. היא יונקת מהיסטוריה פוליטית וחברתית.

אני מקבל על עצמי את הירושה הזאת, אך איני משועבד לה. אני מכיר בחשיבות הדת במורשה היהודית, אך איני מקבל את הדת כיום. אני סבור כי אבד עליה הכלח, ולא אניח לה לכפות עליי דבר. הסיפור היהודי והמיתוסים היהודיים הם חלק מציודי הנפשי. אני מזדהה עם ההומאניזם היהודי, פרי ההווה הקולקטיבית של ציבור שהיה מיעוט מושפל, מופלה ונרדף. כיהודי אני חש קירבה לכל מיעוט ולכל עם מושפל ומרוכא בעולם.

כיהודי, בן הלאום העברי במדינת-ישראל, אני חש כאחריות כלפי כל היהודים בעולם, ומוכן להתייצב לימינם בעת-צרה. השואה היהודית לפני 41 שנים ויותר מטביעה את רישומה על ישותי, אם ארצה בכך. אם לא, יש לי זיקה עמוקה ליהודים באשר הם, ולהם זיקה עמוקה אליי. כל מי מהם המבקש להצטרף אליי במדינת ובאומתי, תבוא עליו הברכה.

כל עוד אנינם באים (בעולם חופשיים לעשות זאת, מבחינת המצב בארץ-מולדתם) הם אחיי, אך אין הם חבריי לחיים לאומיים, כשם שאינם אזרחים במדינת.

אני ציוני.

אני ציוני מפני שהציונות הקימה את הלאום העברי החדש, אשר הקים את מדינת, מדינת-ישראל.

אני ציוני, מפני שהציונות היתה ההחלטה ההיסטורית של יהודים (לא כל היהודים, גם לא רוב היהודים) להיות ארונים לגורלם ולהיות לאומה.

הרצל קבע שעל כל יהודי להחליט אם ברצונו לעלות למדינה החדשה שתקום או להישאר במולדתו ולחרול מלהיות יהודי. (למעשה קרא בשם "יהודי" מה שאני קורא לו "עברי", מפני שלא העלה על דעתו שהפזורה תמשיך להתקיים. הוא כלל לא יכול היה להעלות על רעתו את הרעיון המזר, שנחקק עתה על-ידי חבורה של כסילים בכנסת, שמדינת ישראל תהיה שייכת לעם המפוזר בעולם, שאינו רוצה לחיות בה).

הציונות האמיתית אינה רתית, ואינה חותרת למדינת-הלכה. אין היא גיוענית, ואינה חותרת לדיקטטורה לאומנית. אין לנו כל סיבה להתכבש בה, אך גם אין אנו מצוויים לקבל בלי עירעור את כל תוצאות-ההלוואי של המיפעל הציוני בארץ.

זה אני. כאלה, נדמה לי, רובנו: ישראלים. עברים. יהודים. ציונים.

אין סתירה בין המושגים. צריכים רק להכניס בהם קצת סדר. יש לקבוע בצורה ברורה מה עומד מעל למה, ומה קודם למה. וצריכים לזכור שאנחנו, בראש וראשונה, בני אדם.

בני-אדם השייכים למין האנושי. ולכל החי והצומח על הכדור הקטן והמסתובב הזה בחלל, שבו צריכים כולנו להיות בצוותא — שמא נמות בצוותא.

כנדראם אני דוגל בערכים מסויימים, שבלעדיהם לא אמצא טעם בקיומי.

בבני-אדם אני אזרח במדינה הזאת, מדינת, שהוקמה על-ידי בני-אדם ולמען בני-אדם, שלמענה מתו בני-אדם ושבה אנחנו רוצים להיות בבני-אדם. למעננו, ולתיפארת מדינת ישראל.

מאת אורי אבנרי